

ПРОСОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОЇ МОВИ (НА МАТЕРІАЛІ ВИСТУПІВ БРИТАНСЬКИХ ПАРЛАМЕНТАРІВ)

PROSODIC FEATURES OF PUBLIC SPEECH (BASED ON SPEECHES BY BRITISH PARLAMENTARIANS)

Корнеласва Є.В.,

orcid.org/0000-0001-9516-1963

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри філології

Одеського національного морського університету

Статтю присвячено дослідженню просодичних особливостей публічної мови британських політиків. Вивчення та дослідження публічних промов у наш час є досить актуальним явищем. Щодня ми маємо змогу спостерігати за політичними дискусіями багатьох урядів усього світу. Важливу роль у визначенні іміджу країни відіграє спосіб її презентації політичними лідерами. За допомогою виступів та промов політики звертаються до своїх громадян та міжнародного співтовариства. Головними задачами для політичної комунікації є донести до аудиторії основну ідею та переконати її. Британські парламентарі, як і представники інших урядів, переслідують конкретні цілі під час промов. І зазвичай тут важливу роль відіграє просодія, яка надає мові забарвлення. Мелодичні характеристики мови, а саме висотний рівень і тональне оформлення, мають значний вплив на те, як адресат сприймає мову.

Основа дослідження у проведенні аналізу, який було здійснено для виявлення просодичних особливостей публічної парламентської мови. У результаті було виявлено, що парламентський виступ – це комплекс різних просодичних елементів. У ньому треба зазначити використання низхідного тону, що є характерним для англійських стверджувальних речень. З цього витікає висновок про те, що британські парламентарі не використовують широкий тональний діапазон у своїх промовах. Також інші елементи, що пов'язані з просодією, впливають на успішність публічного виступу. Так, у британській парламентській мові спостерігається використання інтонації закінченості і розповідної мелодики, що вказують на зниження голосу на ударному складі. Також у публічному виступі може використовуватися й інший вид інтонації – інтонація питання, якщо, наприклад, публічна промова проводиться у форматі діалогу. В додаток до цього, можуть бути використані інші види мелодики – питальна і спонукальна. Визначальним аспектом також можна вважати використання наголосів. Правильне розташування наголосів впливає на розуміння сенсу промови. Правильно розташовані словесні, фразові, синтагматичні і логічні наголоси гарантують публічній промові успішність, як з точки зору просодії, так і інших аспектах.

Ключові слова: публічна промова, дискурс, просодія, інтонація, тональний діапазон, темп, ритм, наголос.

The article is devoted to the study of prosodic features of the public language of British politicians. Studying and researching public speeches is quite relevant today. Every day we have the opportunity to watch the political debates of many governments around the world. An important role in determining the image of a country is played by the way it is presented by political leaders. Politicians speak to their citizens and the international community through speeches. The main tasks for political communication are to convey the main idea to the audience and to convince it. British parliamentarians, like representatives of other governments, pursue specific goals during speeches. And, of course, here is an important role played by prosody, which gives color to the language. The melodic characteristics of the language, such as pitch and tone, have a significant influence on how the recipient perceives the language.

The basis of the study was to analyze the prosodic features of the public parliamentary language. As a result it was discovered that a parliamentary speech is a complex of different prosodic elements. It should mention the use of the falling pitch that is characteristic of English affirmative sentences. It follows that the British parliamentarians do not use a wide tonal range in their speeches. Other elements related to prosody also affect the success of public speaking. So, in the British parliamentary language, there is a use of the intonation of finitude and narrative melody, which indicates a decrease in voice in the tone syllable. A different kind of intonation may also be used in public speaking – the intonation of a question if, for example, a public speech is conducted in a dialogue format. Besides, other types of melodies can be used – question and motivating. The use of stress can also be a decisive aspect. The correct placement of the accents influences the understanding of the meaning of the speech. Properly worded, phrased, syntagmatic, and logical accents guarantee public speaking success, both in terms of prosody and other aspects.

Key words: public speech, discourse, prosody, intonation, tone range, tempo, rhythm, stress.

Постановка проблеми. У сучасній лінгвістиці значна увага приділяється вивченню взаємодії співрозмовників в мовленні, впливу на слухачів, тобто комунікативним та лінгвістичним намірам, а також просодичним особливостям вираження лінгвістичних намірів. Велика кількість досліджень останніх років переконливо доводить, що просодія вико-

нує цілий ряд завдань в мовленні. Здебільшого вчені сходяться на тому, що саме комунікативним наміром того, хто говорить визначається вибір просодичного оформлення висловлювання.

Загальновідомим є факт, що в процесі реалізації мовлення компоненти просодії діють одночасно, проте, на думку багатьох учених

(Л.П. Блохіна, Т.М. Ніколаєва, М.Ю. Дубовський), саме мовленнєва мелодія (мелодика, тон) є центральною просодичною характеристикою. Проте, як справедливо відмічають дослідники, окрім мелодійних структур і тонів, сприйняттю мови також сприяють зміни гучності, тривалості, паузальні рішення, темп і тембр [15, с. 157].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження парламентського виступу як одного з жанрів політичного дискурсу представляє великий інтерес, оскільки, як відомо, в професійній діяльності парламентаря і будь-якого іншого політика значна частина часу відводиться на усну комунікацію. Парламентські виступи є одним з важливих інструментів формування громадської думки і впливу на неї.

Парламентський виступ як особливий вид риторичного дискурсу привертає увагу фахівців в області риторики і теорії аргументації (Ю.В. Рождественський, О.А. Івін, М.Я. Блох, О.Л. Фрейдіна, А.Н. Баранов, Т.В. Анісімова, та ін.), теорії політичного дискурсу (В.І. Карасик, О.Й. Шейгал, Л.В. Мінаєва, Т.В. Юдіна, П.Н. Денисов, О.І. Воробйова та ін.), культурології і політології (В. Макдональд, Ф. Блекберн, Д. Джадж, М. Кенон, М. Раш, К. Фокс та ін.), а також теорії інтонації (Т.М. Ніколаєва, М.А. Соколова, D. Crystal, D.Brazil та ін.). Проте незважаючи на інтерес вчених до парламентського виступу як одному з жанрів політичного дискурсу, у фокусі уваги дослідників найчастіше опинялися риторичні, структурно-композиційні і лексикосинтаксичні особливості, а просодичні особливості парламентського виступу не отримали достатнього освітлення в лінгвістичній літературі.

Постановка завдання. *Актуальність теми* зумовлена зростанням інтересу до вивчення політичних публічних виступів. Це пов'язано зі зростаючим значенням усної комунікації у суспільстві. Перемога чи поразка політика в наш час прямо залежить від його володіння ораторським мистецтвом, адже саме публічні виступи є основним знаряддям політичної боротьби і протистояння опозиційних сил. *Мета нашого дослідження* – виявлення і дослідження просодичних особливостей публічної мови використовуючи матеріали виступів у британському парламенті. *Завдання дослідження:* визначити основні терміни, що стосуються просодії, політичної промови, дискурсу; здійснити аналіз політичних промов; порівняти політичні промови чотирьох різних ораторів. *Предмет дослідження* – просодичні особливості публічної мови з використанням матеріалів британських парламентських

виступів. *Об'єкт дослідження* – виступи британських парламентарів – колишнього прем'єра міністра Терези Мей і спікера Джона Беркоу та дебати нинішнього прем'єра міністра Бориса Джонсона і політичного діяча Джеремі Корбіна.

Виклад основного матеріалу. Словник лінгвістичних термінів О.С. Ахманової трактує публічну мову як «мову, звернену до численної аудиторії і тому вимагаючу особливих якостей вимови, тобто широкого використання надсегментних засобів, забезпечення певної і рівномірної гучності мови, особливої синтаксичної побудови і т. п.» [2, с. 387].

Парламентський виступ є одним з традиційних жанрів політичного красномовства. У сучасних лінгвістичних дослідженнях спілкування в політичній сфері прийнято називати політичним дискурсом. Як зазначає О.Й. Шейгал, парламентський виступ можна розглядати як жанр політичного дискурсу разом із гаслом, рекламною мовою, передвиборними дебатами [16, с. 270].

Дискурс являє собою інтерактивну діяльність учасників спілкування, встановлення і підтримання контакту, емоціональний та інформаційний обмін, надання впливу один на одного, переплетення стратегій, виявлення комунікативних ходів та їх експліцитного та імпліцитного змісту. [8, с. 20]

Дискурси можна поділити на 2 типи: **персональний** та **інституційний**. У першому випадку оратор виступає як особистість у всьому багатстві внутрішнього світу, у другому випадку – як представник конкретного соціального інституту.

Науковці виділяють також універсальні **рисидискурсу**:

– **Цілісність** дискурсу проявляється у непереривній смисловій зв'язаності його компонентів, тобто дискурс сприймається як комплекс. Це нагадує явище, яке Л.В. Виготський назвав «впливом сенсу». Розуміючи слово «вплив» «...одночасно в його первісному значенні і в його переносному, який став зараз загальноприйнятим значенням, можна сказати, що змісти як би вливаються один в інший, і як би впливають один на одного, так що попередні як би містяться в подальшому або його модифікують» [4, с. 170].

– Цілісність дискурсу безпосередньо пов'язана з його **інформативністю**, оскільки обмін інформацією є одним з неодмінних умов здійснення комунікативного акту. Слід констатувати, що критерії інформативності не досить чітко позначені в даний час, що пов'язано з питаннями визначення цього поняття, вимірювання рівня інформативності, визначення типових форм пред-

ставлення інформації в дискурсі, розмежування «старого» і «нового», ступеня сприйняття інформації [6, с. 93].

– Дискурс **процесуальний** – «комунікативна подія є процесом, вона континуальна, але може бути сегментована, розділена на одиниці» [5, с. 52].

– **Інтертекстуальність** дискурсу проявляється в його зв'язку з попередніми і з наступними творами. Як цілком справедливо зазначає В.Б. Кашкін, «ми всі говоримо фразами вже раніше сказаних, раніше створених текстів» [9, с. 72].

Стосовно до деяких видів дискурсу можна говорити про категорії **авторитетності**. Авторитетність в даному випадку має таку дефініцію – це одна з прагматичних категорій, що проявляє себе у використанні прислів'їв, крилатих виразів, цитат, посилань на думки відомих особистостей та /або результати тестів, що апелюють до загальноновизнаних істин і авторитетів. Автори як би спираються на вже визнані авторитети [3, с. 20].

Якщо казати про **мету політичного дискурсу**, то вона полягає не в тому, щоб описати, а в тому, щоб переконати і спонукати до дії. Саме цей фактор і результат виявляють ефективність політичного дискурсу.

Розуміння політичного дискурсу передбачає знання фону, очікувань автора і аудиторії, прихованих мотивів і логічних переходів, що існують в конкретний час. Автори готуються до виступів заздалегідь, використовують у своїх промовах різні лексичні девайси (порівняння, метафори, антитези, гіперболи, акцентування деяких слів чи виразів, оказіональні новоутворення).

Парламентський виступ – це передусім звучний текст, який є продуктом риторичної діяльності. Саме на стадії озвучування тексту повністю розкривається задум оратора, а текст, який створювався автором на попередніх етапах, перетворюється на закінчений риторичний твір. Справедливо відмітити, що якість виконання багато в чому впливає на ефективність парламентського виступу. Зважаючи на це в риторичній теорії і практиці величезна увага завжди приділялася фонетичній складовій, а саме просодії.

Поняття просодії є досить складним і різні вчені трактують його по-різному. Часто просодію розглядають поряд із інтонацією. На думку А.М. Антипової існують дві чітко протилежні точки зору на просодію. Одна з них розмежовує просодію та інтонацію. Друга позиція розглядає інтонацію та просодію як складну багатокомпонентну єдність. Інакше кажучи, компоненти інтонації розглядаються як «складний комплекс просодичних елементів» і фактично ототожнюються

з просодією, яку розуміють як систему вимови ударних і не ударних, довгих та коротких складів у мові [1, с. 57].

На думку В.М. Солнцева «інтонація відноситься до ряду мовних засобів і визначається зазвичай як просодичний засіб» [14, с. 83], Л.В. Гиринська розуміє інтонацію як частину просодії [5], а ось М.А. Соколова взагалі виділяє три просодичних компонента інтонації – висоту тону, гучність і темп, а щодо тембру – вона вважає, що він ще недостатньо досліджений, тому ще не відносить його до просодичних засобів. В цілому, вона вважає, що термін «просодія» можна замінити на термін «інтонація». В результаті ототожнювання поняття сформувалися такі мовні одиниці як просодеми [13].

У багатоярусній мовленнєвій структурі розрізняють багато різнопорядкових одиниць, які представляють собою вихідний матеріал, з якого вже складається велика і складна система мови. Цікаво те, що люди кожного дня розмовляють системно, але навіть над цим не замислюються. Логічно виявлені мовні елементи (фонемі, просодеми тощо) та їх відносини не дають повної структури мовного простору, тому що цілісні властивості системи виникають лише тоді, коли відносини між елементами здобувають характеру стійких внутрішніх зв'язків. Якщо ототожнювати, то ми отримаємо таке поняття: просодема – мінімальна значуща одиниця акустичних компонентів, що складають інтонацію фрази [7, с. 21]. Отже, Н.Ф. Овчинников стверджує, що «явище вважається зрозумілим, якщо знайдена його структура» [10, с. 111].

Л.В. Постникова виявила комплекс просодичних показників, що оформляють мову ораторів з різним політичним іміджем в ідентичних умовах спілкування [11, с. 150]. На думку дослідників, одним з основних чинників просодичної дії є фразова акцентуація, яка проявляється в особливостях розчленовування потоку мовлення на синтагми, що виражається в розстанові нейтральних фразових наголосів, а також у комунікативно-прагматичній значущості окремих елементів тексту [12, с. 114].

До просодичних засобів впливу також відносяться темп і паузація. Л.В. Постникова підкреслює, що ці засоби обумовлені як ситуацією спілкування, так і характеристиками спікера, що знаходить відображення у кількості пауз різної міри тривалості, варіативної тривалості складу [12, с. 115].

Треба зазначити, що темп і паузи служать у політичному дискурсі для імітації невідповідності мовлення, а також для привертання уваги

слухачів до важливої інформації. Використання стабільної темпової організації, переважання пауз середньої тривалості, рівномірність пауз, невелика кількість пауз хезитації свідчить про дуже високу міру контролю над мовленням. Виступ, що має вищезазначені характеристики, дозволяє оратору впливати, доводити, переконувати.

Серед просодичних засобів дії в політичному дискурсі також можна відмітити мелодійне оформлення. Окрім темпоральних і тональних засобів існують такі просодичні засоби як тональний діапазон і гучність, вони також сприяють реалізації основних інтенцій оратора. Таким чином, просодія є одним з основних засобів реалізації і організації парламентського виступу як одного з жанрів політичного дискурсу.

Під час дослідження були використані 3 відео британських парламентських виступів: прощання Терези Мей, представниці палати громад, під час її останніх «Питань до прем'єр-міністра»; персональне звернення спікера, представника Палати громад британського парламенту, Джона Беркоу і заява про те, що він покидає займану посаду; зіткнення Бориса Джонсона (нинішнього прем'єр-міністра Великобританії та лідера Консервативної партії) і Джереми Корбіна (лідера Лейбористської партії та опозиції) про NHS (National Health Service).

Мета нашого дослідження полягала в тому, щоб виявити просодичні характеристики парламентських промов досліджуваних відео. Промова Терези Мей дещо відрізнялась від промов інших ораторів. Тут свою роль зіграли гендерні особливості, її соціальний статус і ще, важливим моментом було те, що це було персональне звернення. Колишній прем'єр міністр не ставила за мету закликати людей і не шукала прихильників, метою виступу було донесення певної інформації і спонукання до правильних дій її наступників. Було виявлено, що тональний діапазон промови був на середньому рівні, переважав низхідний тип тону, що чітко простежується у цьому відрізку:

"This House of Commons is rightly at the center of those events. And that's because of the vital link between every single member of this House and the communities, the Commons that we represent. That's the bedrock of our parliamentary democracy and of our liberty" [18].

[ðɪs 'haʊs əv 'kɒmənz əz \vraɪtli ət ðə sentə əv ðəʊz ɪ'vents || ənd 'ðæts br'kɒz əv ðə \vraɪtli lɪŋk | bɪtwi:n 'evri 'sɪŋɡəl 'membə əv ðɪs haʊs | ənd ðə kə'mju:nətɪs | ðə /kɒmənz | ðæt wi 'reprɪzənt || 'ðæts ðə 'bedrɒk əv əʊə pɑ:lə'mentəri dɪ'mɒkrəsi ənd əv əʊə lɪbəti].

Загалом, у кожному реченні присутній низхідний тон, гучність промови була середньою, темп був швидкий, паузи короткі.

У промові Джона Беркоу можна спостерігати дещо інші характеристики: середній тональний діапазон, низхідний тип тону, наприклад, у частині:

"Colleagues, I would like to make a personal statement to the House. At the 2017 election I promised my wife and children that it would be my last. That is a pledge that I intend to keep" [17].

[\kɒ /li:gz | aɪ wʊd 'laɪk tə 'meɪk ə 'pɜ:sənəl \steɪtmənt tə ðə haʊs || ət ðɪ 'twenti 'sevənti:n ɪ \leɪkʃən | aɪ 'prɒmɪst maɪ 'waɪf ən \tʃɪldrən | ðæt 'ɪt wʊd 'bi maɪ \lɑ:st || 'ðɪs əz ðə /pledʒ | ðæt 'aɪ ɪn'tend ðə 'ki:p].

Отже, можна побачити, що Джон Беркоу буде свою промову, в основному, на низхідному тоні, високій гучності промови, повільному темпі, використовуючи середні паузи (за рахунок яких промова і звучить у повільному темпі).

Варто звернути увагу на мову наступного члена парламенту – Бориса Джонсона, яка звучить в рамках дискурсу з Джереми Корбіном, де простежуються типові риси, за якими його можна визначити як агресивний (підвищена критичність, констатація, трактування і опис проблем).

Наше дослідження виявило, що в промові Бориса Джонсона були використані середній тональний діапазон, висока гучність, середній темп, середні паузи низхідний тип тону, це можна розглянути на прикладі кількох речень:

"And, Mr. Speaker, as I promised on the steps of Downing Street to begin the upgrade of twenty hospitals and as a result of the commitments this country is making and this government is making forty new hospitals, Mr. Speaker, will be built in the next ten years" [19].

[/ænd mɪstə spi:kə | əz aɪ 'prɒmɪst ɒn ðə 'steɪps əv /daʊnɪŋ stri:t | tə bi 'gɪn ðə ʌp 'ɡreɪd əv 'twenti /hɒspɪtlz | ənd əz ə rɪ'zʌlt əv ðə kə'mɪtmənts | 'ðɪs kəntri əz /meɪkɪŋ | ənd ðɪs 'ɡʌvəmənt əz /meɪkɪŋ | 'fɔ:ti 'nju \hɒspɪtlz 'mɪstə spi:kə | wɪl bi 'bɪlt ɪn ðə 'nekst 'ten jɪəz].

Остання промова, що була розглянута у нашому дослідженні – це промова лідера Лейбористської партії Джереми Корбіна. Незважаючи на те, що у дискурсі його опонентом був Борис Джонсон, чия промова було охарактеризовано як агресивну і гучну, сам Джереми Корбін був досить спокійним потягом свого виступу. У кінці виступу він підвищував гучність голосу, але на відео чітко видно, що зробив він це через зростаючий шум в аудиторії, який був спричинений попередніми його словами. Але в промові було відмічено середню гучність, бо таким чином оратор говорив більшість часу, тональний діапазон – середній, гучність висока

(промова звучала дійсно голосно, але в кінці оратор вимушений був кричати), темп – середній, паузи середні (майже всі паузи були однаковими, за рахунок чого промова здалася аудиторам монотонною), низхідний тип тону після прослуховування всіх частин виступу, але, коли оратор почав оперувати фактами і аргументами, промовляючи їх один за одним, вирізнялася частина, де переважно використовується саме висхідний тон:

“I hate to break it to the Prime Minister, but under his government and that of his predecessor privatization is more than double to ten billion pounds in our NHS. There are currently twenty NHS contracts out to tender and when he promised forty hospitals he then reduced that to twenty” [19].

[aɪ 'heit tə 'breɪk ɪt tə ðə 'praɪm mɪnɪstə | bət 'lʌndə hɪz /gʌvəmənt | ənd 'ðæt əv hɪz /priːdʌsesə | 'praɪvətəɪ 'zeɪfən əz 'mɔː ðen 'dʌbəl tə 'ten bɪljən | pəʊndz | ɪn 'ʌvə 'en eɪf /es || ðer ə 'kærəntli 'twenti en eɪf /es 'kɒntrækt aʊt tə /tendə | en 'wen hi 'prɒmɪst 'fɔːti 'hɒspɪtlz | hi 'ðen rɪ 'dʒuːst ðæt tə /twenti].

Промова була доволі успішною, оратор говорив, в основному, досить спокійно, але на тлі свого опонента, Джеремі Корбін звучав досить монотонно і, якщо порівнювати ці два випадки, то все ж Борис Джонсон був набагато переконливішим саме через гучність, присутніх логічних пауз та інтонацію своєї промови.

Висновки. Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що тема просодії в публічній парламентській мові є досить складним і впливовим явищем. Парламентський виступ – це комплекс різних просодичних елементів. Загалом, публічний дискурс – це складне поняття, його основними рисами виявляють цілісність, інформативність, процесуальність, інтертекстуальність та авторитетність. Результат політичного дискурсу залежить від великої кількості факторів: рівень підготовленості оратора та навіть соціальний статус оратора.

Вибір просодичних елементів у промовах британських ораторів у парламенті залежить від цілей, які вони переслідують. Метою промови може бути пошук прихильників, втримання влади тощо. У відео, що розглядалися під час дослідження, оратори робили персональні звернення, метою їх промов було звернення до парламенту і донесення конкретної інформації (у даному випадку це були прощальні промови, тому ми не побачили закликів, спонукань і не почули лозунгів, а отже, оратори не використовували широкий тональний діапазон і різноманітні тональні рівні).

Перспективою нашого дослідження вбачаємо вивчення просодичного рівня мови у зіставленні з фонематичним (сегментним) рівнем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антипова А.М. Ритмическая система английской речи. Москва : Высшая школа, 1984. 120 с.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. Москва: Советская энциклопедия, 1969. 607 с.
3. Баева Г.В. Семантико-прагматические особенности вербальных и невербальных знаков в рекламном дискурсе : автореф. ... дисс. канд. филол. наук : 19.02.04. Тамбов, 2000. 24 с.
4. Выготский Л.С. Мышление и речь: Психологические исследования. Москва, 1996. 415 с.
5. Гириная Л.В. Фразовая просодия в аспекте структурной организации речевого сегмента. *Slavica Tergestina 9 Studia slavica I I Edited by Margherita De Michel, Patricia Deotto, Mila Nortman, Ivan Verč.* Trieste : Università Degli Studi di Trieste, 2001. 279 p.
6. Григорьева В.С. Дискурс как элемент коммуникативного процесса: прагмалингвистический и когнитивный аспекты : монография. Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. 288 с.
7. Зиндер Л.Р. Общая фонетика. Ленинград, 1960. 78 с.
8. Карасик В.И. О типах дискурса. *Языковая личность: институциональный и персональный дискурс* : сб. науч. тр. Волгоград : Перемена, 2000. 20 с.
9. Кашкин В.Б. Введение в теорию коммуникации : учеб. пособие. Воронеж : Изд-во ВГУ, 2000. 175 с.
10. Овчинников Н.Ф. Структура и симметрия. *Системные исследования: ежегодник.* Москва, 1969. 150 с.
11. Постникова Л.В. Просодия и политический имидж оратора (на материале речей американских президентов) : дисс. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 2003. 184 с.
12. Постникова Л.В. Просодия политического дискурса в британской и американской лингвокультурах. Москва : URSS, 2011. 200 с.
13. Соколова М.А. Теоретическая фонетика английского языка. Москва : ВЛАДОС, 2006. 200 с.
14. Солнцев В.М. Вариативность как общее свойство языковой системы. *Вопросы языкознания.* 1984. № 2. 120 с.
15. Углова Н.Г. Роль просодии в восприятии фактуальной информации. *Фонетика и фонология дискурса.* Москва, 2010. С. 154–164.
16. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса. Москва : Гнозис, 2004. 328 с.

МАТЕРІАЛ ДОСЛІДЖЕННЯ:

17. Персональне звернення спікера Джона Беркоу. URL: https://www.youtube.com/watch?v=agP0YIsASO8&list=LL3YesQmrXeudfVnPLD7_DOQ&index=17&t=31s (дата звернення: 20.02.2020).
18. Промова Терези Мей. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Szuhgmqqe84&list=LL3YesQmrXeudfVnPLD7_DOQ&index=8&t=11s (дата звернення: 15.02.2020).
19. Зіткнення Бориса Джонсона і Джеремі Корбіна. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KNOXvT26FTA> (дата звернення: 24.02.2020).

УДК 81'37=111

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-1.25>

КОНВЕРСІЯ ІМЕННИКІВ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПОГОДНИХ ЯВИЩ У МЕТАФОРИЧНІ ДІЄСЛОВА В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

CONVERSION OF THE NOUNS THAT NAME WEATHER PHENOMENA INTO METAPHORICAL VERBS IN ENGLISH

Кришталь С.М.,

orcid.org/0000-0002-6562-3896

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та практики перекладу

Донецького національного університету імені Василя Стуса

У центрі уваги статті – явище метафоричної конверсії, яка передбачає утворення метафоричного дієслова від іменника без зміни його форми. Дане явище вивчається в статті на матеріалі 60 стилістично нейтральних іменників, що називають погодні явища. Наприклад, *breeze* (легкий вітерець, бриз) – *to breeze* (пересуватися, робити щось невимушено, легко), *melt* (танення) – *to melt* (зникати, розсіювати, змінюватися, переходити в іншу форму чи стан), *thunder* (грим) – *to thunder* (створювати звуки, подібні до гуркоту і тріску, що супроводжує блискавку; говорити гучно, різко, гнівно).

Дослідження встановило, що із 60 іменників на позначення погодних явищ в англійській мові 29 переходять в дієслова з метафоричним значенням. Вивчення механізмів метафоричного перенесення показало, що розвиток метафоричного значення дієсловом відбувається виключно на основі реальної фізичної подібності між погодними явищами та процесами, які описуються метафорично. Реальна, а не уявлювана подібність, що запускає процеси метафоризації, призводить до появи вмотивованих метафор.

Беручи до уваги те, яка саме фізична риса об'єднує погодні явища і будь-який інший процес, можна виділити 3 основні групи дієслівних метафор: 1) дієслівні метафори, які об'єднують з погодним явищем інтенсивність дії, а саме її великий прояв, у формі таких характеристик, як кількість, потужність, швидкість, гучність і т. д.; 2) дієслівні метафори, які об'єднують з погодним явищем інтенсивність дії, а саме її слабкий прояв, поступове зникнення, або повна відсутність; 3) дієслівні метафори, які об'єднують з погодним явищем така характеристика, як видимість, а саме її недостатній прояв, або повна відсутність.

Згідно з аналізом, головна сфера застосування метафоричних погодних дієслів – репрезентація манери здійснювати дію. Цю дію можуть виконувати як живі істоти, так і будь-який інший об'єкт зі здатністю до пересування, яка, в свою чергу, може бути істотною, або такою, що об'єктові приписується. В залежності від того, якому погодному явищу уподібнюється об'єкт, його дії представляються як швидкі, потужні, такі, які потребують великої кількості енергії, уривчасті, раптові, поступові, повільні, мляві і т. д. Зв'язок дієслів (через іменники) з такими фізичними показниками, як температура та інтенсивність, робить їх також ідеальним образним засобом опису людських емоцій та ментальних процесів.

У статті робиться висновок, що конверсія, яка супроводжується метафоризацією, ілюструє надзвичайні метафороутворюючі потенції англійської мови. Вона є одним із внутрішніх механізмів мови, які призводять до появи в ній великої кількості метафор.

Ключові слова: іменник, дієслово, метафоричне перенесення, метафорична конверсія, емоція.

The article deals with the phenomenon of metaphorical conversion that involves creating a metaphorical verb on the basis of a noun with the preserved form of the latter. 60 stylistically neutral nouns that name weather conditions are employed in the article to study the phenomenon under analysis. For example, *breeze* (a gentle wind) – *to breeze* (come or go in a casual, light-hearted manner; deal with something with apparently casual ease), *melt* (an act or period of melting) – *to melt* (disappear or disperse; change or merge imperceptibly into another form), *thunder* (a loud rumbling or crashing noise) – *to thunder* (to produce sounds like thunder does; to speak loudly and forcefully or angrily).

The study has shown that 29 words out of 60 nouns that name weather conditions become metaphorical verbs through conversion. Analysis of the mechanisms of metaphorical transference leads to the conclusion that metaphorical meaning is developed exclusively on the basis of real physical likeness between weather phenomena and processes that are described metaphorically. Real, rather than imaginary similarity triggers metaphor creation that results in motivated metaphors.